

The background of the slide is a photograph of a wall covered in graffiti. The graffiti is in various colors, including red, black, and blue. In the center, there is a large, stylized word in red that reads 'ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΧΩΜΑΤΑ'. Below this, there is another word in red that reads 'ζωμάτα'. To the left of the graffiti, there is a vertical wooden post. At the bottom of the wall, there is a sword or dagger pointing upwards.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΔΙΔΩΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ
ΜΑΤΩΜΕΝΑ
ΧΩΜΑΤΑ

Γαϊτάνη Μαρίνα (Γ' Τάξη)

Γυμνάσιο Παραλίας Καλαμάτας

Ματωμένα

ξύματα

**«Στρώσανε τραπέζι, σερβίρανε ιμάμ μπαιλντί και καβουρντισμένο κρέας.
Μας γεμίσαν έναν τινβά πίτες κι έναν παξιμάδια και τυρί κι
αποχαιρετιστήκαμε σαν γκαρδιακοί φίλοι».**

- Η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου είναι ότι πείθει για το δράμα και των δύο λαών, χωρίς ακρότητες και εθνικές προκαταλήψεις από τη συγγραφέα η οποία, παρότι Ελληνίδα, παρουσιάζει αντικειμενικά τα γεγονότα.
- Σε όλο αυτό το δράμα βέβαια υπάρχουν νέτες ελπίδας ότι δεν χάθηκε η ανθρωπιά. Έλληνες και Τούρκοι συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν ο ένας τον άλλο ως άνθρωπο, ανεξάρτητα από την εθνικότητα. Είναι αυτοί που κατάφεραν να διατηρήσουν την αγνότητα και την αγάπη στην καρδιά τους.
- Κάποιοι μουσουλμάνοι χωρικοί στο βάθος της Ασίας βοηθάνε τον κεντρικό ήρωα Μανώλη Αξιώτη. Όπως αναφέρει ο ίδιος πρέπει να ήταν κρυπτοχριστιανοί, γεγονός που υποδηλώνει την προστριβή, ενδεχομένως, των δυο λαών σε θέματα θρησκείας.

«Τα όσα άκουσα από το Στεπάν με κάνανε ν'αποφασίσω να φύγω μια ώρα αρχύτερα. Έτσι, άμα ήρθε η Ενταβιέ χαρούμενη και μου'φερε το πιστοποιητικό, την αντίκρυσσα σαν ξένη, δεν ένιωσα καμία τύψη που θα την άφηνα.

Η Ενταβιέ κάθισε κοντά μου λυπημένη και τρυφερή.

Τι πειράζει αν με παρουσιάσεις στην οικογένειά σου για χριστιανή; Εδώ στην Άγκυρα όλες οι χριστιανές μιλούνε τούρκικα και δε βλέπω να' χουμε καμιά διαφορά».

- Το πάθος του Έλληνα Μανώλη Αξιώτη για την όμορφη Τουρκάλα Ενταβιέ θερειύει και τον φέρνει αντιμέτωπο με εθνικιστικές προκαταλήψεις.
- Η ανανδρία του Αξιώτη να υπερασπιστεί τα αισθήματά του για μια γυναίκα που, έως τώρα, δεν ήταν διαφορετική, πηγάζει από το φανατισμό που γεννήθηκε μέσα του.
- Οι ηθικές αρχές χάθηκαν και η Ενταβιέ αφέθηκε αντιμέτωπη με μιαν αμφίβολη μοίρα...

«Την προηγούμενη είχαμε ανταμώσει ένα βοσκό, μουατζίρη απ' τη Σαλονίκη, που μας έδωσε χρήσιμες ορμήνιες: « Τα μάτια σας εκατό, μας είπε, μην πέσετε στα χέρια Κούρδων ληστών που ρημάζουνε τούτη την περιοχή' δε θα μείνει φουκαράδες μου, ούτε το κοκαλάκι σας. Έχουνε φάει κόσμο και ντουνιά».

- Θλίψη και οργή προκαλεί το γεγονός ότι στον βωμό της εξουσίας, του πλούτου και της πλεονεξίας, δύο λαοί αλληλομισήθηκαν, αλληλοσκοτώθηκαν.
- Χαρακτηριστικό του μίσους που φώλιασε στις καρδιές τους, είναι το γεγονός ότι πολλοί δε δίστασαν να σκοτώσουν ακόμη και αυτούς που, μέχρι πρότινος, αποκαλούσαν φίλους.
- Οι βιαιότητες που διαπράχθησαν είναι ενδεικτικές του μίσους, του φανατισμού και του εθνικισμού που καλλιεργήθηκε από τους υπαίτιους.

«Βαδίζαμε σ' απάτητα βουνά, εκεί κατά το Αφιόν Καραχισάρ. Πού να' βαζε τότε ο νος μου πως στα ίδια τούτα μέρη θα 'ρχόμουνα σε λίγα χρόνια με τη στολή του Έλληνα φαντάρου!».

- Η συγγραφέας, με πολύ έντονο και παραστατικό τρόπο παρουσιάζει την αλλοτρίωση στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.
- Οι άριστες κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους, καθώς και η αρμονική συμβίωσή τους, δε διαταράχθηκαν απλώς, αλλά καταστράφηκαν από τον πόλεμο.
- Αλλοιώθηκε η ανθρωπιά, τα αισθήματα, οι κοινές αναμνήσεις, η ιστορία αυτών των ανθρώπων. Των ανθρώπων που μετέτρεψαν σε θηρία οι «πολιτισμένοι» λαοί. Των ανθρώπων που έγιναν θύτες, χωρίς να το επιθυμούν, χωρίς να το επιλέξουν. Των ανθρώπων που έγιναν κτήνη για να επιβιώσουν.
- Αυτό, άλλωστε, είναι το κοινό χαρακτηριστικό νικητών και νικημένων, σε ΟΛΟΥΣ τους πολέμους.

**«Δυο πελώρια μαντρόσκυλα μουντάρανε.
Έμασαν τυχεροί που ένας τσοπάνος έτρεξε να
μας βοηθήσει. Μας μίλησε με καλοσύνη, μας
φίλεψε γάλα και μας πήγε κάμποσο δρόμο για να
μας δείξει σίγουρα περάσματα.**

**Παρακάτω, μας είπε, είναι σιδερόδρομος κι έχει
φυλάκια. Τα προχτές, πιάσανε τρεις κατσάκηδες
και τους κρεμάσανε...**

Τον ευχαριστήσαμε.

**Μπα, τι λόγος! Είπε. Άνθρωποι είμαστε, ούλοι
περάσαμε από ανάγκες και ξέρουμε».**

• Το αντιπολεμικό μήνυμα του βιβλίου αποτυπώνεται από τη συγγραφέα ιδανικά. Δεν καταγράφεται ούτε για μια στιγμή η αγανάκτησή της, δεν διακρίνεται πουθενά επιθυμία εκδίκησης. Αναφέρεται σε ανθρώπους.

• Το γεγονός ότι το βιβλίο έχει εκδοθεί στην Τουρκία και, μάλιστα το αναγνωστικό κοινό το αγκάλιασε με αγάπη, αποδεικνύει ότι οι σχέσεις των λαών θα ήταν ακόμη και σήμερα αρμονικές, εάν απουσίαζε ο ένας και μοναδικός εχθρός, ο ιμπεριαλισμός. Αυτός που υποκινεί εθνικά μίσση με αποκλειστικό σκοπό να πλουτίζουν οι πολεμοκάπηλοι.

«Μας πήγε παραόξω να μας ξεπροβοδίσει. Την ώρα που μας αποχαιρετούσε μας εξήγησε πως ήταν υπαξιωματικός, στη δίωξη των κατσάκηδων, αλλά λόγω του Κουρμπάν Μπαιράμ ήρθε να περάσει δυο μέρες με τη γυναίκα του.

Η ομολογία αυτή μας συγκίνησε.

Πρέπει να 'σαι πολύ καλός άνθρωπος, του είπα.

Καλός δεν είμαι στο βρόντο, μ' αποκρίθηκε.

Είμαι δίκαιος και αμείβω την τιμιότητα. Όποιος τιμάει τον άλλον, τιμάει τον εαυτό του».

- Από τη σκληρή βιοπάλη του Μανώλη δε λείπουν στιγμές τουρκικής αγριότητας που κλιμακώθηκε στα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τα τάγματα εργασίας αποτυπώνουν την τουρκική βαρβαρότητα κατά των Ελλήνων χριστιανών. Σε αυτά τα στρατόπεδα χάθηκε η αξιοπρέπεια και ο σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή.
- Εντούτοις, ακόμη και σε αυτές τις συνθήκες βρίσκει χώρο να ανθίσει η λαϊκή ψυχή, που πολλές φορές υπερβαίνει σύνορα κι εθνικά πάθη, με Τούρκους να γίνονται φορείς μεγαλοψυχίας και ανθρωπιάς.

*Το μίσος και η αγριύλα του πολέμου
σταθήκανε πιο δυνατά από την αγάπη.
Οι αγνές καρδιές μείνανε σαν
ξεχασμένες παντιέρες σ'εχθρικό
έδαφος.*

—Διδώ Σωτηρίου—

Πηγές

<https://www.logotipos.gr/odi-stin-theodora-voikou-arvaniti-apo-tin-litsa-chalampus/>

<https://www.lifo.gr/san-simera/i-katastrofi-tis-smyrnis>

https://el.wikipedia.org/wiki/Μικρασιατική_Καταστροφή